

۱۳۸۱ پژوهشگاه بین المللی المصطفی ﷺ

سرشناسه:	حقی، محمد، ۱۳۵۹ دی -
عنوان و نام پدیدآور:	بررسی تهدیدهای جریان های تکفیری علیه گفتمان انقلاب اسلامی / محمد حقی.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۲۰۸ ص: ۴/۵×۲۱/۵ س م.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۳۵۹-۴
شابک:	پژوهشگاه بین المللی المصطفی ﷺ
مرجع تولید:	چاپ دوم: ۱۳۹۸ (فیبا).
یادداشت:	فیبا
وضعیت فهرست نویسی:	تکفیر (فقه) -- نقد و تفسیر
موضوع:	وهابیه -- عقاید: Doctrines -- Wahhabiyyah
موضوع:	گفتمان دینی -- ایران: *Iran -- Religious discourse
موضوع:	بنیادگرایی اسلامی -- تاریخ -- قرن ۲۱ م.
موضوع:	جنگ نرم -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع:	*Islam -- Religious aspects -- Soft war
موضوع:	وحدت اسلامی: Islam -- Unity
موضوع:	ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- تاثیر
موضوع:	Influence -- Islamic Revolution, 1979 -- History -- Iran
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده:	Almustafa International UniversityAlmustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	۴۱۳۹۶ ب۳/ح۷ ب۲۲۵/۳ BP
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۴۶۴
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۶۴۰۳۴

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

بررسی تهدیدهای جریان های تکفیری علیه گفتمان انقلاب اسلامی

مولف: محمد حقی

چاپ دوم: ۱۳۹۸ ش / ۱۴۴۰ ق

ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: نازجستان ● قیمت: ریال ● شمارگان: ۵۰۰ نسخه

مراکز پخش

- ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجیتیه)، نبش کوچه ۱۸
- تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ دورنگار: داخلی ۱۰۵ - ۳۷۸۳۹۳۰۹ +۹۸ ۲۵
- ایران، قم، بلوار محمدامین، سهراه سالاریه. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۲۱۳۳۱۰۶

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: سید اباذر هاشمی هریکتندی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: محمدباقر شکری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت الله یزدانی

بررسی تهدیدهای جریان‌های تکفیری علیه‌گفتمان انقلاب اسلامی

محمد حقی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرفات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته‌الله و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعة المصطفیٰ رحمته‌الله العالمیة» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ رحمته‌الله» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفیٰ رحمته‌الله

پیش‌گفتار

انقلاب اسلامی ایران به اعتراف بسیاری از صاحب‌نظران و متفکرین جهان از انقلاب‌های بزرگ قرن می‌باشد که با ویژگی‌های خاص خود، به‌ویژه مردمی و اسلامی بودن توانست تحولات عظیم سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در سطوح ملی و بین‌المللی ایجاد نموده و یک شگفتی بزرگ بیافریند؛ چرا که ملتی با دست خالی و بدون حمایت هیچ قدرت خارجی و تنها با تکیه بر ایمان، ایثار و ازخودگذشتگی، رژیم کهنسال شاهنشاهی را با همه حمایت‌هایی که قدرت‌های بزرگ از آن داشتند، به سقوط کشاند و در عصر حاکمیت مدرنیته، یک نظام جمهوری اسلامی برپا نمود که چهارچوب و اصول آن بر پایه شریعت و دیانت قرار و استحکام یافته بود.

این انقلاب از زمان شکل‌گیری تاکنون همواره با تهدیدهایی در عرصه‌های مختلف به‌ویژه بین‌المللی مواجه بوده که از جمله می‌توان به ظهور جریان‌های تکفیری اشاره کرد. این جریان‌ها وحدت جهان اسلام را با چالش مواجه کرده و به شدت بر آتش اختلافات فرقه‌ای و مذهبی دامن می‌زنند. تحلیل و بررسی‌ها نشان‌دهنده نقش بعضی از قدرت‌های منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای در شکل‌گیری یا تقویت جریان‌های تکفیری در جهان اسلام می‌باشد که با هدف ایجاد اختلاف در امت اسلامی، به دنبال نمایش چهره‌ای خشن و غیرمنطقی از اسلام برای شهروندان خود می‌باشند و می‌خواهند از این جریان‌ها به‌عنوان جایگزین گفتمان انقلاب اسلامی در سطح منطقه بهره ببرند و مانع شکل‌گیری گفتمان منطقی و عقلانی انقلاب اسلامی شوند. همچنین با توجه به اثرگذاری گفتمان انقلاب

اسلامی در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی در جهان اسلام، نقش برخی کشورهای منطقه در تقویت و پشتیبانی جریان‌های تکفیری و استفاده از آنها به عنوان وزنه‌ای علیه گفتمان انقلاب اسلامی قابل بررسی می‌باشد.

کتاب حاضر با هدف بررسی تهدیدهای جریان‌های تکفیری علیه گفتمان انقلاب اسلامی نوشته شده و پس از بررسی تهدیدها، راهبردها و راهکارهای مقابله با این تهدیدها نیز ارائه گردیده است و در پایان، نیم‌نگاهی به آینده پژوهی جریان‌های تکفیری در مواجهه با گفتمان انقلاب اسلامی هم صورت گرفته است.

مسئولیت انجام این پژوهش بر عهده فاضل ارجمند آقای محمد حقی بوده است که ضمن تشکر صمیمانه از ایشان و سایر کسانی که در به سامان رسیدن این اثر نقش داشته‌اند، به ویژه ریاست محترم پژوهشگاه المصطفی ع‌الیه‌السلام حجت الاسلام والمسلمین دکتر حسین متقی و حجت الاسلام دکتر محمدعلی میرعلی به دلیل حوصله و دقت در ارزیابی اثر، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

پژوهشکده علوم انسانی

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ع‌الیه‌السلام

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
۱. گفتمان انقلاب اسلامی و شاخصه‌های آن	۲۳
مقدمه	۲۳
تبیین گفتمان انقلاب اسلامی	۲۴
شاخصه‌های گفتمان انقلاب اسلامی	۲۷
۱. حاکمیت الهی و ولایت فقیه	۲۷
۲. تأکید بر اسلام ناب محمدی	۲۸
۳. تأکید بر هم‌گرایی و وحدت اسلامی	۳۱
۴. استکبارستیزی	۳۵
۵. مبارزه با اسرائیل	۳۸
۶. عدالت خواهی	۴۰
۷. مردم سالاری دینی	۴۱
۸. عقل‌گرایی و عقل‌ورزی در مقابل قشری‌گری	۴۲
جمع‌بندی	۴۳
۲. زمینه‌های ظهور جریان‌های تکفیری	۴۵
مقدمه	۴۵
گفتار اول: زمینه‌های فکری جریان‌های تکفیری	۴۷
۱. نقل‌گرایی	۴۸
۲. عقل‌ستیزی	۴۹
۳. ظاهرگرایی و مخالفت با تأویل	۵۲
۴. نفی تقلید در استنباط احکام شرع	۵۵
۵. اعتقاد به جاهلیت مدرن جوامع کنونی	۵۷
تکمله گفتار: مروری بر برخی دیدگاه‌های ابن‌تیمیه و محمدبن عبدالوهاب	۶۰

- گفتار دوم: زمینه‌های فرهنگی اجتماعی شکل‌گیری جریان‌های تکفیری..... ۶۷
۱. تعصبات بی‌اساس ۶۷
۲. فقر و پایین بودن سطح تحصیلات ۶۹
۳. بحران هویت و ستیزه‌های قومی ۷۱
- گفتار سوم: زمینه‌های سیاسی شکل‌گیری جریان‌های تکفیری ۷۲
۱. نقش قدرت‌های بزرگ ۷۴
- الف) بریتانیا و جریان تکفیری ۷۸
- ب) امریکا و جریان‌های تکفیری ۸۱
۲. نقش برخی متغیرها و قدرت‌های منطقه‌ای ۸۶
- جمع‌بندی ۹۲
۳. تهدیدهای جریان‌های تکفیری علیه گفتمان انقلاب اسلامی ۹۵
- مقدمه ۹۵
- گفتار اول: تهدیدهای سیاسی ۹۸
۱. فراموشی آرمان و راهبرد وحدت اسلامی ۹۹
۲. به حاشیه راندن مبارزه با اسرائیل و ایجاد درگیری داخلی برای گفتمان انقلاب اسلامی ۱۰۲
۳. خشونت‌گرایی و خدشه‌دار کردن رویه مسالمت‌آمیز انقلاب اسلامی ۱۰۶
۴. ترویج اسلام‌هراسی و ناامن‌سازی جهان اسلام ۱۱۰
۵. انحراف بیداری اسلامی ۱۱۳
۶. تقابل با حکومت مبتنی بر هویت شیعی ۱۱۵
۷. تجزیه کشورهای اسلامی ۱۱۸
- گفتار دوم: تهدیدهای اعتقادی فرهنگی ۱۲۰
۱. از میان بردن بسترهای گفت‌وگوی منطقی ۱۲۱
۲. شبهه‌افکنی و تردید در اعتقادات ۱۲۳
۳. تخریب آثار تمدن اسلامی ۱۲۵
۴. تضعیف جایگاه فکری و ایدئولوژیکی انقلاب اسلامی ۱۲۷
۵. ایجاد تقارن بین «ایرانیّت و تشیّع» در مقابل «عربیّت و تسنّن» ۱۲۹
- جمع‌بندی ۱۳۰
۴. راهبردها و راهکارهای مقابله با تهدیدهای جریان‌های تکفیری ۱۳۱
- مقدمه ۱۳۱
- گفتار اول: راهبردها و راهکارهای سیاسی ۱۳۳
۱. دیپلماسی سیاسی و تنش‌زدایی بین کشورهای اسلامی ۱۳۳
۲. هم‌گرایی اسلامی و تلاش برای خنثی‌سازی توطئه تفرقه ۱۳۵

۱۳۸.....	۳. شناخت نقش سیاست‌های استکباری و روشنگری درباره آن
۱۴۲.....	۴. اجماع‌سازی و ایجاد ائتلاف علیه جریان‌های تکفیری
۱۴۶.....	۵. تقویت جریان‌های فکری سیاسی معتدل در جهان اسلام
۱۴۹.....	گفتار دوم: راهبردها و راهکارهای فرهنگی
۱۴۹.....	۱. تبیین و ترویج درست گفتمان عقلانی انقلاب اسلامی
۱۵۱.....	۲. شناسایی و معرفی کامل جریان‌های تکفیری و آگاهی‌بخشی از خطرات آن
۱۵۵.....	۳. تبیین و ترویج اسلام رحمت و بازگشت به قرآن
۱۵۹.....	۴. تقویت دیپلماسی فرهنگی، تقریب و گفت‌وگو در سطح مذاهب اسلامی
۱۶۳.....	۵. تقویت دیپلماسی رسانه‌ای در راستای آگاهی‌بخشی معرفتی
۱۶۶.....	۶. تشکیل نهضت علمی جهت مقابله با جریان‌های تکفیری
۱۶۹.....	جمع‌بندی
۱۷۱.....	۵. آینده جریان‌های تکفیری و گفتمان انقلاب اسلامی
۱۷۱.....	مقدمه
۱۷۳.....	گفتار اول: درآمدی بر آینده‌پژوهی و سناریونویسی
۱۷۷.....	گفتار دوم: سناریوهای آینده جریان‌های تکفیری در رویارویی با گفتمان انقلاب اسلامی
۱۷۹.....	۱. سناریوی قدرت‌یابی جریان‌های تکفیری و تجزیه برخی کشورهای منطقه
۱۸۴.....	۲. سناریوی تضعیف جریان‌های تکفیری در رویارویی با گفتمان انقلاب اسلامی
۱۸۷.....	۳. سناریوی ادامه تنش و بهره‌برداری قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای
۱۹۲.....	جمع‌بندی
۱۹۵.....	نتیجه‌گیری
۱۹۹.....	کتابنامه